

Original Article/Araştırma Makalesi

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN BİREYSEL YENİLİKÇİLİK, GİRİŞİMCİLİK, MERAK VE KEŞFETME ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Analysis of Individual Innovativeness, Entrepreneurship, Curiosity and Exploration

Characteristics of Nursing Students

Nazlı BALTACI¹ Nihal ÜNALDI BAYDIN²
^{1,2}Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Samsun

Geliş Tarihi / Received: 21.08.2022

Kabul Tarihi / Accepted: 20.12.2022

ÖZ

Bu araştırma hemşirelik öğrencilerinin yenilikçilik, girişimcilik, merak ve keşfetme özellikleri ve bu özellikler arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Tanımlayıcı tipte yapılan araştırmanın evrenini, Karadeniz bölgesinde bir üniversitenin Hemşirelik Bölümünde öğrenim gören 3. ve 4. sınıfta kayıtlı toplam 250 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini araştırmaya katılmayı kabul eden 236 öğrenci oluşturmuştur. Veriler “Kişisel Bilgi Formu, Bireysel Yenilikçilik Ölçeği, Bireysel Girişimcilik Algı Ölçeği, Merak ve Keşfetme Envanteri-II” kullanılarak toplanmıştır. Araştırmada, herhangi bir kulübe üye olan, girişimci/yenilikçi faaliyette bulunan, yenilikçilik konusunda eğitim alan, sağlık ya da hemşirelik alanında yenilikçi uygulamaları takip eden, yenilikçi ürün geliştirme fikri olan, gelecekte hemşirelik dışında bir sektörde ya da özel sektörde çalışmak isteyen, eğitimine devam etmeyi düşünen öğrencilerin merak ve yenilikçilik düzeyleri daha yüksekti ($p<0.05$). Öğrencilerin Merak ve Keşfetme Envanteri-II puanları ile Bireysel Yenilikçilik Ölçeği puanları arasında zayıf düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardı ($p<0.01$). Hemşirelik öğrencilerinin merak, keşfetme, yenilikçilik ve girişimcilik özelliklerinin orta düzeyde ve yeniliklere karşı sorgulayıcı oldukları tespit edilmiştir. Öğrencilerin merak ve keşfetme düzeyleri arttıkça yenilikçilik düzeyleri artmıştır.

Anahtar kelimeler: Girişimcilik, Hemşirelik, Merak, Öğrenci, Yenilikçilik.

ABSTRACT

This study has been conducted to determine the innovativeness, entrepreneurship, curiosity and exploration characteristics of nursing students and the relationship between these characteristics. The population of this descriptive type conducted study is consisted of 250 students in third and fourth years in the nursing department of a university in Black Sea region. Sample of the study consisted of 236 students who agreed to participate in the study. The data have been collected with “Personal Information Form, Individual Innovativeness Scale, Individual Entrepreneurship Perception Scale, Curiosity and Exploration Inventory-II”. In the study, students; who were members of a club, who engaged in entrepreneurial/innovative activities, who received training on innovativeness, who were following innovative practices in health or nursing, who had ideas to develop innovative products, who wanted to work in a sector other than nursing or in private sector and who thought about continuing their education had higher curiosity and innovativeness levels ($p<0.05$). There was a weak and positive significant correlation between students’ Curiosity and Exploration Inventory-II and Individual Innovativeness Scale scores ($p<0.01$). It has been determined that nursing students had moderate levels of curiosity, exploration, innovativeness and entrepreneurship characteristics and they were questioning about innovations. The students’ innovativeness levels increased as their curiosity and exploration levels increased.

Keywords: Curiosity, Entrepreneurship, Innovativeness, Nursing, Student.

GİRİŞ

Günümüzde birçok alanda olduğu gibi sağlık uygulamalarında da teknoloji ve bilgi hızla geliştiği için hemşirelik bakım uygulamalarında da bilgi ve becerilerin devamlı yenilenmesi, önemli bir gereklilik haline gelmiştir. Beklenen yaşam süresinin uzaması, sağlık sorunlarının artması, hasta bakım ve tedavi sürecindeki gelişmeler nedeniyle bireyler daha kaliteli sağlık hizmeti almayı istemektedir (Elgin ve Bergero, 2015; Savcı ve Akıncı, 2022). Bu isteği karşılamaktan sorumlu olan sağlık profesyonellerinde yenilikçi yaklaşımın ve girişimciliğin bir arada bulunması gelişen teknolojinin bakımda kullanımı ve güncel bilgilerle iyileştirme konusunda harekete geçmek açısından önemlidir. Merak ve keşfetme isteği ise bu özellikleri geliştirmeye aracı olmaktadır (Özgül ve Yücel, 2018). Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde (2022) merak "Bir şeyi anlamak veya öğrenmek için duyulan istek" şeklinde tanımlanmıştır. Çoğu teknolojik ve bilimsel keşfin arka planını oluşturan merak, bireylerin ilgisini atırarak keşfetmeye motive etmekte, bilgi ve yeterlik sağlamaktadır. Merak düzeyi yüksek olan girişimciler fırsatları bulup değerlendirme, bilgi edinme, rekabet analizi yapma, sermaye oluşturma ve yenilik gibi girişimciliğin ana unsurlarına daha hazır bulunmaktadır (Ağ ve Balcı, 2018, Özgül ve Yücel, 2018). Bireylerin duygusal, ruhsal ve kişilik özellikleri, merak etmesini etkilemektedir (Acun, Kapıkıran ve Kabasakal, 2013). Yapılan bir çalışmada da yenilikçiliğin, girişimcilik merakını etkilediği belirlenmiştir (Özgül ve Yücel, 2018). Merakın, hemşireliğin girişimci ve yenilikçi rollerini güdüleyebileceği, bu rollerin bakıma ve hemşirelik mesleğinin geleceğine katkı verebileceği düşünülmektedir.

Hemşirelikte öncü olmayı sağlayan yenilikçilik (inovasyon) kavramı, "teknolojinin ve bilimin toplumsal ve ekonomik katkı sağlayabilecek şekilde yenilenmesi, buluş yaratmak, farklı olmak" olarak tanımlanmaktadır (Kartal ve Kantek, 2018). Uluslararası Hemşireler Konseyi, 2009 yılında hemşirelerin bakımının kalitesini artırmak için teknolojik gelişmeleri izlemesi ve bu gelişmelere katkı vermesi gerektiğini bildirerek inovasyon temasını ilan etmiştir. Bu kapsamda bakımın etkin sunulabilmesi için kanıta dayalı olmasını, yenilikçilik anlayışının benimsenmesini ve hemşirelik eğitiminde yenilikçi düşünceye sahip hemşirelerin yetiştirilmesine odaklanılmasını vurgulamıştır (International Council of Nurses [ICN], 2009). Girişimci hemşireyi ise "sorumluluk alarak bilgi ve becerilerini kullanan, keşif için fırsat yaratma riskini üstlenen ve stratejik planlama sürecini bu fırsatları pazarlanabilir hizmet ya da ürünlere dönüştürmede kullanan kişi" olarak tanımlamaktadır. Girişimcilik; pazarlama, kamu ve özel sektörde çalışabilen hemşirelerin kariyer sürecinde karar almanın temel taşı olmaktadır (ICN, 2012).

Hemşirelik bakım hizmetlerinde gereksinimleri belirleyerek gidermek için hemşirelerin yeniliğe açık, yenilikçi düşünceye sahip ve girişimci olmaları beklenmektedir (Arslan, & Şener 2012). Hemşireler gibi henüz eğitim-öğretim sürecinde bulunan hemşire adayları da merak etmediğinde, bilgi, tutum ve becerilerini güncellemediğinde, değişim için hazır ve girişimci olmadığında etkin bakım sağlayamayabilir (Baltacı ve Deniz, 2022; Savcı ve Akıncı, 2022). Yalçın vd., (2019) çalışmasında, hemşirelik öğrencilerinin yaşam boyu öğrenmede izlenecek yolları ve kullanılacak kaynakları yeterince bilmedikleri, bu yüzden kendi kendine öğrenmeye ve girişimci olmaya teşvik edilmesi, öğrenme merak ve isteğinin artırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Geleceğin hemşirelerinin hızla değişen sağlık hizmeti koşullarına uyum ve katkı sağlayabilecek yenilikçi, yaratıcı ve girişimci roller ile yetiştirilmesi önemlidir. Bu durum, hemşirelik eğitiminin yenilikçilik ve girişimcilik anlayışı çerçevesinde yürütülmesi ile mümkündür. Öğrencilerin bu konudaki düşünceleri ve özellikleri göz önünde bulundurularak onlara yenilikçilik ve girişimcilik süreçleri ile ilgili bilgiler, dersler ve fırsatlar sunulabilir (Baltacı ve Deniz, 2022; Bodur, 2018; Şahin, Oğut ve Tel Aydın, 2021). Baltacı ve Deniz (2022) çalışmasında hemşirelik öğrencilerine verilen girişimcilik ve yenilikçilik dersinin, öğrencilerin girişimcilik ve yenilikçilik özelliklerini artırdığını bulmuştur.

Literatür incelendiğinde hemşirelik öğrencilerinin, bireysel yenilikçilik ve girişimcilik özelliklerinin incelendiği çalışmalar bulunmaktadır (Bahar, Güler, Arslan, İnem ve Çimen, 2019; Erol, Yacan, Hayta, Şahin ve Yağcı, 2018; Kılavuz ve Karabağ Aydın, 2020; Özen, Özkaptan, Akyar ve Terzioğlu, 2020; Savcı ve Akıncı, 2022; Şahin vd., 2021). Fakat bu öğrencilerin “merak ve keşfetme” özelliklerini değerlendiren ve bireysel yenilikçilik, girişimcilik, merak ve keşfetme özellikleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu yüzden bu araştırma hemşirelik öğrencilerinin yenilikçilik, girişimcilik, merak ve keşfetme özelliklerinin ve bu özellikler arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Bu araştırma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tipte yapılan bir çalışmadır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, 29.03.2019-26.04.2019 tarihleri arasında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde öğrenim görmekte olan 3. ve

4. sınıfta kayıtlı toplam 250 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeyerek evrenin tümüne ulaşılması planlanmıştır. Araştırmanın örneklemi ise araştırmaya katılmaya gönüllü olan 236 öğrenci oluşturmuştur. Bu durumda öğrencilerin araştırmaya katılım oranı %94,4'dür. İzinli ya da raporlu olan (n=2), veri toplama formlarının tamamını doldurmayan (n=5) ve araştırmaya katılmayı kabul etmeyen (n=7) öğrenciler araştırma dışında bırakılmıştır. Örneklem grubuna; öğrencilerin genellikle sahada çalışma öncesinde geleceğe dair hedeflerini ortaya koydukları, gelecek yönelimlerini oluşturdukları, inovatif faaliyetlere açık oldukları ve mesleki girişimlerde buldukları bir süreç olması dikkate alındığından dolayı 3. ve 4. sınıf öğrencileri dâhil edilmiştir. Yeterince klinik uygulama ve araştırma bilgisi ve deneyimi olmayan 1. ve 2. sınıf öğrencileri çalışmaya alınmamıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda (Atasoy ve Aktaş, 2020; Özgül ve Yücel, 2018; Savcı ve Akıncı, 2022) oluşturulan "Kişisel Bilgi Formu", "Bireysel Yenilikçilik Ölçeği (BYÖ)", "Bireysel Girişimcilik Algı Ölçeği (BGAÖ)" ve "Merak ve Keşfetme Envanteri – II (MKE-II)" kullanılarak toplanmıştır.

Bireysel Yenilikçilik Ölçeği (BYÖ)

Bireylerin yenilikçilik düzeyleri ve kategorilerinin belirlenmesi amacıyla Hurt, Joseph ve Cook (1977) tarafından geliştirilen, Kemer ve Altuntaş (2017) tarafından Türkçe'ye uyarlanan ve beşli likert tipteki bu ölçek 18 maddeden oluşmaktadır. BYÖ'nün "fikir liderliği, değişime direnç ve risk alma" olarak üç alt boyutu vardır. Ölçeğin 11 maddesi pozitif, 7 maddesi negatiftir. Türkçeye uyarlama çalışmasında belirtilen hesaplamaya göre negatif maddeler ters puanlanmakta; toplam ve ölçek alt boyut puanları her bir maddeden elde edilen puanların toplanmasıyla hesaplanmaktadır. Ölçekten en az 18, en fazla 90 puan alınabilmektedir. Bu puana göre "> 82 puan yenilikçi, 75-82 puan öncü, 66-74 puan sorgulayıcı, 58-65 puan kuşkucu ve <57 puan gelenekçi" olarak sınıflandırılmaktadır. Ölçeğin bütününe ilişkin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısının 0.82 olduğu belirtilmiştir (Kemer ve Altuntaş, 2017). Bu çalışmada ise Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0.77'dir.

Bireysel Girişimcilik Algı Ölçeği (BGAÖ)

Üniversite öğrencilerinin girişimciliğe yönelik algılarını ortaya çıkarmaya ilişkin İncik ve Uzun (2017) tarafından geliştirilen ve beşli likert tipte olan ölçek 31 maddeden oluşmaktadır. Bireysel Girişimcilik Algı Ölçeği'nin "planlama, kontrol odağı, kendine güven,

iletişim, motivasyon ve öz-disiplin” olmak üzere altı boyutu vardır. Ölçekten alınabilecek toplam puan 31-155 arasında değişmektedir. Ölçeğin bütününe ilişkin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısının 0.92 olduğu belirtilmiştir (İncik ve Uzun, 2017). Bu çalışmada ise Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0.90 olarak bulunmuştur.

Merak ve Keşfetme Envanteri-II (MKE-II)

Bireylerin merak ve keşfetme özelliklerini belirlemek amacıyla Kashdan vd. (2009) tarafından geliştirilen, Akın (2012) tarafından Türkçe’ye uyarlanan beşli likert tipteki ölçek 10 maddeden oluşmaktadır. Envanterin “genişleme ve kabullenme” olmak üzere iki boyutu vardır. Ölçekten 10-50 puan arasında puan alınabilmektedir. Ölçekten alınan puanın artması, bireyin merak düzeyinin arttığını göstermektedir. Ölçeğin bütününe ilişkin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısının 0.72 olduğu belirtilmiştir (Akın, 2012). Bu çalışmada ise Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0.76 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması

Veriler araştırmacı tarafından çalışmanın amacına ve veri toplama formlarına ilişkin açıklamalar yapıldıktan sonra çalışmaya katılmayı isteyen öğrencilerden toplanmıştır. Veriler yüz yüze görüşülerek 10-15 dk. sürecek şekilde sınıf ortamında toplanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Veriler IBM SPSS (v.23) programında değerlendirilmiştir. Sosyodemografik veriler “sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, ortanca, minimum ve maksimum değerler” gibi tanımlayıcı istatistikler ile sunulmuştur. Verilerin normal dağılıma uygunluğu çarpıklık ve basıklık değerlerine göre değerlendirilmiştir. Normal dağılıma uygun olan verilerin analizinde "bağımsız örneklem t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA)" gibi parametrik testlerden; normal dağılıma uygun olmayan verilerin analizinde "Mann-Whitney U testi, Kruskal Wallis testi, Tukey testi, Tamhane's T2 testi" gibi nonparametrik testlerden yararlanılmıştır. Ölçeklerden alınan toplam puanlar arasındaki ilişki "Spearman korelasyon analizi" ile belirlenmiştir. Ölçeklerin güvenirliliği ise Cronbach alfa katsayı hesaplaması ile analiz edilmiştir. Sonuçlar $p < 0.05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma öncesinde araştırmanın yapıldığı Ondokuz Mayıs Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu’ndan 14.03.2019 tarih ve 2019/262 sayılı ile etik kurul onayı ve OMÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi’nden gerekli izin alınmıştır. Araştırma gönüllülük esasına bağlı olarak yürütülmüş, öğrencilere çalışmanın amacı ve faydaları anlatılarak

“Bilgilendirilmiş olur” alınmıştır. Araştırmanın tüm safhaları Helsinki Deklarasyonuna uygun şekilde yürütülmüştür.

BULGULAR

Araştırmada bulunan hemşirelik öğrencilerinin yaş ortalaması 21.58 ± 1.25 (min.20-mak.28) idi. Tablo 1’ de öğrencilerin sosyodemografik, yenilikçilik ya da girişimcilik ile ilgili bazı özelliklerinin dağılımı verilmiştir. Öğrencilerin %83.5’inin kadın, %50.8’inin 4. sınıfta, %81.8’inin gelirin giderine denk, %76.3’ünün Anadolu lisesi mezunu olduğu ve %49.2’sinin en çok ilde yaşadığı bulundu. Öğrenci hemşirelerin %90.7’sinin aktif bir kulüp üyesi olmadığı, üye olanların Kobi ve Girişimcilik (n=4), Öğrenci Hemşireler Derneği (ÖHDER) (n=2), Gençlik Kulübü (n=1), Genç Kızılay Topluluğu (n=4), Genç Tema Topluluğu (n=1), Halk Oyunları Topluluğu (n=2), Sinema Topluluğu (n=2), TEMA-TEGV (n=1), Tiyatro Kulübü (n=1), Spor Kulübü (n=1), Okçuluk Kulübü (n=1), Voleybol Kulübü (n=1), Futbol Kulübü (n=1) gibi kulüp/toplulukların üyesi olduğu belirlendi. Öğrencilerin %93.6’sı daha önce girişimci/yenilikçi bir faaliyette bulunmadığını, bulunanların ise ÖHDER etkinliklerinde (n=2) ve TÜBİTAK projesinde yer aldığını (n=7), kongre/sempozuma katılarak bildiri sunduğunu (n=6) belirtti. Ayrıca öğrencilerin %54.7’si girişimcilik konusunda, %53’ü yenilikçilik konusunda eğitim aldığını, sağlık ya da hemşirelik alanında %97’si yenilikçi herhangi bir araştırma projesine katılmadığını ve %53.8’i yenilikçi uygulamaları takip etmediğini, %62.3’ü ise kendisine ait inovatif bir ürün geliştirme fikri olmadığını ifade etti.

Tablo 1. Hemşirelik Öğrencilerinin Sosyodemografik, Yenilikçilik ya da Girişimcilik ile İlgili bazı Özelliklerinin Dağılımı (n=236)

Özellikler	n	%	
Cinsiyet	Kadın	197	83.5
	Erkek	39	16.5
Sınıf	3. sınıf	116	49.2
	4. sınıf	120	50.8
Gelir durumu	Gelir giderden az	16	6.8
	Gelir gidere denk	193	81.8
	Gelir giderden fazla	27	11.4
En fazla yaşanan yer	İl	116	49.2
	İlçe	86	36.4
	Kasaba-Köy	34	14.4
Mezun olunan lise	Fen lisesi	15	6.4
	Anadolu lisesi	180	76.3
	Düz lise	21	8.9
	Meslek lisesi	20	8.5
Genel not ortalaması	2.00-2.99	108	45.8
	3.00-4.00	128	54.2

Kulüp üyeliği	Var	22	9.3
	Yok	214	90.7
Girişimci/yenilikçi bir faaliyette bulunma durumu	Bulundu	15	6,4
	Bulunmadı	221	93.6
Girişimcilik konusunda eğitim (ders, seminer, konferans, kongre vb.) alma durumu	Aldı	129	54.7
	Almadı	107	45.3
Yenilikçilik konusunda eğitim (ders, seminer, konferans, kongre vb.) alma durumu	Aldı	125	53.0
	Almadı	111	47.0
Sağlık ya da hemşirelik alanında inovatif bir araştırma projesine katılma durumu	Katıldı	7	3.0
	Katılmadı	229	97.0
Sağlık ya da hemşirelik alanında inovatif uygulamaları izleme durumu	Ediyor	109	46.2
	Etmiyor	127	53.8
Kendine ait yenilikçi ürün geliştirme fikri olması	Var	89	37.7
	Yok	147	62.3
Gelecekte hemşirelikten farklı bir sektörde çalışmak isteme durumu	İstiyor	163	69.1
	İstemiyor	73	30.9
Gelecekte yenilikçi uygulamaların hemşirelik alanında kullanılacağını düşünme durumu	Düşünüyor	212	89,8
	Düşünmüyor	24	10.2
Mezuniyet sonrası çalışma planı	Kamu	208	88.1
	Özel Sektör	13	5.5
	Kendi işimi kuracağım	15	6.4
Mezuniyet sonrası eğitime devam etmeyi düşünme durumu	Düşünüyor	187	79.2
	Düşünmüyor	49	20.8

n: sayı; %: yüzde

Tablo 2’de öğrencilerin MKE-II, BYÖ ve BGAÖ puan ortalama/ortancalarının dağılımı verilmiştir. Araştırmada, öğrencilerin MKE-II puan ortalamasının 33.46 ± 5.71 , BYÖ puan ortalamasının 63.69 ± 9.28 ve BGAÖ puan ortalamasının 96.13 ± 29.88 olarak orta düzeyde oldukları bulundu (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin MKE-II, BYÖ ve BGAÖ Puan Ortalamaları (n=236)

	Min.-mak.	Ortanca	X ± SS
MKE-II	16-50	33.00	33.46 ± 5.71
Esneklik alt boyutu	10-30	22.00	21.92 ± 3.63
Belirsizliği kabul etme alt boyutu	5-20	11.00	11.54 ± 2.94
BYÖ	42-112	63.00	63.69 ± 9.28
Fikir liderliği alt boyutu	8-35	25.00	24.41 ± 4.47
Değişime direnç alt boyutu	7-35	24.00	23.56 ± 5.20
Risk alma alt boyutu	5-70	16.00	15.71 ± 4.33
BGAÖ	31-155	104.00	96.13 ± 29.88
Planlama alt boyutu	3-30	19.00	18.53 ± 5.46
Kontrol odağı alt boyutu	8-40	27.00	24.76 ± 8.12
Kendine güven alt boyutu	6-30	20.00	18.62 ± 6.45
İletişim alt boyutu	4-20	13.00	12.42 ± 4.22
Motivasyon alt boyutu	4-20	13.00	12.41 ± 4.11
Öz disiplin alt boyutu	3-15	10.00	9.37 ± 3.15

X ± SS: Ortalama ± standart sapma; min.: minimum, mak.: maksimum

BYÖ: Bireysel Yenilikçilik Ölçeği; BGAÖ: Bireysel Girişimcilik Algı Ölçeği; MKE-II: Merak ve Keşfetme Envanteri-II.

Tablo 3’te öğrencilerin bazı sosyodemografik ve girişimcilik, yenilikçilik, mezuniyet sonrası eğitim ve çalışma yaşamına ilişkin bazı kişisel özellikleri ile MKE-II, BYÖ ve BGAÖ

puan ortalamalarının karşılaştırılması verilmiştir. Genel not ortalaması 2.00-2.99 olan öğrencilerin MKE-II puan ortalaması, 3.00-4.00 olanlara göre anlamlı olarak daha yüksekti ($t=0.969$, $p< 0.001$). Öğrencilerin merak ve yenilikçilik düzeyleri; herhangi bir kulübe üye olanların (sırasıyla $t=2.120$, $p=0.035$; $Z=-3,131$, $p=0.002$); girişimci/yenilikçi bir faaliyette bulunanların (sırasıyla $t=2.212$, $p=0.028$; $Z=-2.574$, $p=0.010$); yenilikçilik konusundan eğitim alanların (sırasıyla $t=2.155$, $p=0.032$; $Z=-3.103$, $p=0.002$); sağlık ya da hemşirelik alanındaki yenilikçi uygulamaları takip edenlerin (sırasıyla $t=2.904$, $p=0.004$; $Z=-4.747$, $p< 0.001$); kendisine ait inovatif bir ürün geliştirme fikri olanların (sırasıyla $t=2.653$, $p=0.009$; $Z=-3.224$, $p=0.001$); gelecekte hemşirelik dışında farklı bir sektörde çalışmak isteyenlerin (sırasıyla $t=2.465$, $p=0.014$; $Z=-1.974$, $p=0.048$); mezuniyet sonrası özel sektörde çalışmayı planlayanların (sırasıyla $F=7.925$, $p< 0.001$; $KW=12.350$, $p=0.002$) ve mezuniyet sonrası eğitime devam etmeyi düşünenlerin (sırasıyla $t=3.959$, $p< 0.001$; $Z=-3,125$, $p=0.002$) daha yüksekti. Girişimcilik konusunda eğitim alan ($Z=-3.152$, $p=0.002$) ve 4. sınıfta okuyan öğrencilerin ($Z=-2.845$, $p=0.004$) yenilikçilik düzeyi daha yüksekti. Ayrıca öğrencilerin okuduğu sınıf ($t=4.363$; $p< 0.001$), girişimcilik ve yenilikçilik konusunda eğitim alma durumu (sırayla $t=-3.133$, $p=0.002$; $t=-2.693$, $p=0.008$) ve mezuniyet sonrası eğitime devam etmeyi düşünme durumu ($t=-2.781$, $p=0.006$) ile BGAÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlılık farklılık vardı. Buna göre 3. sınıf öğrencilerinin, girişimcilik ve yenilikçilik konusunda eğitim almayanların ve mezuniyet sonrası eğitime devam etmeyi düşünmeyenlerin girişimcilik algısı düzeyi daha yüksekti (Tablo 3).

Tablo 3. Öğrencilerin bazı Sosyodemografik ve Kişisel Özellikleri ile MKE-II, BYÖ ve BGAÖ Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=236)

Özellikler		MKE-II	Test ve p	BYÖ	Test ve p	BGAÖ	Test ve p
		X ± SS		Ortanca (min.-mak.)		X ± SS	
Cinsiyet	Kadın	33.27±5.27	t=-0.916	63 (42-85)	Z=-0.137	94.92±29.84	t=-1.403
	Erkek	34.43±7.56	0.365	62 (44-112)	0.891	102.25±29.74	0.162
Sınıf	3	33.04±5.49	t=-1.118	61 (45-112)	Z=-2.845	104.45±25.61	t=4.363
	4	33.87±5.91	0.264	65 (42-85)	0.004	88.09±31.58	0.000
Gelir durumu	Gelir giderden az	31.87±6.66	F=0.866	65 (49-77)	KW=1.074	91.12±27.99	F=0.286
	Gelir gidere denk	33.67±5.53	0.422	62 (44-112)	0.585	96.26±29.62	0,751
	Gelir giderden fazla	32.92±6,42		64 (42-85)		98.14±33.49	
En fazla yaşanan yer	İl	33.95±5.95	F=1.166	63 (44-112)	KW=1.107	94.46±30.57	F=0.522
	İlçe	33.25±5.67	0.313	63 (42-85)	0.575	98.74±30.59	0.594
	Kasaba-Köy	32.32±4.90		62 (47-83)		95.23±25.78	
Mezun olunan lise	Fen lisesi	35.40±5.76	F=1.483	69 (51-80)	KW=2.854	102.13±37.87	F=1.960
	Anadolu lisesi	33.38±5.68	0.220	63 (45-112)	0.415	97.39±28.98	0.121
	Düz lise	34.47±5.30		63 (44-76)		95.09±30,07	
	Meslek lisesi	31.65±6.20		61 (42-83)		81.40±29.17	

Genel not ortalaması	2.00-2.99	35.02±5.96	t=0.969	64 (44-112)	Z=-1.098	99.46±31.15	F=0.809
	3.00-4.00	32.14±5.16	0.000	62 (42-85)	0.272	93.32±28.59	0.116
Kulüp üyeliği	Var	35.90±6.42	t=2.120	69 (57-112)	Z=-3.131	104.90±34.49	t=1.449
	Yok	33.21±5.59	0.035	62 (42-85)	0.002	95.23±29.31	0.149
Girişimci/yenilikçi bir faaliyet	Bulundu	36.60±3.62	t=2.212	70 (54-79)	Z=-2.574	83.26±32.20	t=-1.730
	Bulunmadı	33.25±5.77	0.028	62 (42-112)	0.010	97.00±29.60	0.085
Girişimcilik konusunda eğitim	Aldı	33.97±5.86	t=1.511	65 (42-83)	Z=-3.152	90.78±31.89	t=-3.133
	Almadı	32.85±5.49	0.132	61 (45-112)	0.002	102.58±25.98	0.002
Yenilikçilik konusunda eğitim	Aldı	34.21±5.67	t=2.155	65 (42-83)	Z=-3.103	91.32±32.16	t=-2.693
	Almadı	32.62±5.67	0.032	61 (45-112)	0.002	101.55±26.19	0.008
Sağlık ya da hemşirelik alanında yenilikçi herhangi bir araştırma projesine	Katıldı	37.28±8.55	t=1.209	59 (49-77)	Z=-0.630	92.71±37.18	t=-0.307
	Katılmadı	33.34±5.59	0.271	63 (42-112)	0.529	96.24±29.73	0.759
Sağlık ya da hemşirelik alanındaki yenilikçi uygulamaları takip	Ediyor	34.61±4.94	t=2.904	66 (42-85)	Z=-4.747	93.67±34.09	t=-1.146
	Etmiyor	32.48±6.15	0.004	61 (44-112)	0.000	98.24±25.69	0.253
Kendisine ait inovatif bir ürün geliştirme fikri	Var	34.71±5.20	t=2.653	65 (46-112)	Z=-3.224	91.48±34.23	t=-1.760
	Yok	32.70±5.89	0.009	61 (42-83)	0.001	98.95±26.65	0.080
Gelecekte hemşirelik dışında farklı bir sektörde çalışmak	İstiyor	34.07±5.49	t=2.465	64 (44-112)	Z=-1.974	95.63±30.33	t=-0.386
	İstemiyor	32.10±6.00	0.014	61 (42-85)	0.048	97.26±29.04	0.700
Mezuniyet sonrası çalışma planı	Kamu (a)	32.99±5.53	F=7.925	62 (42-112)	KW=12.35 0	95.73±28.61	F=0.165
	Özel Sektör (b)	39.00±6.51	0.000	74 (53-82)	0.002	99.92±46.07	0.848
	Kendi işimi kuracağım (c)	35.20±5.00	a<b*	64 (50-79)	ac**	98.40±32.34	
Mezuniyet sonrası eğitime devam etmeyi	Düşünüyor	34.19±5.56	t=3.959	64 (45-112)	Z=-3.125	93.99±31.62	t=-2.781
	Düşünmüyor	30.67±5.48	0.000	59 (42-82)	0.002	104.30±20.28	0.006

X ± SS: Ortalama ± standart sapma; min.-mak.: Minimum-maksimum; BYÖ: Bireysel Yenilikçilik Ölçeği; BGAÖ: Bireysel Girişimcilik Algı Ölçeği; MKE-II: Merak ve Keşfetme Envanteri-II.

t=Bağımsız örneklem t testi; Z=Mann Whitney U testi; F=Tek yönlü varyans analizi; KW=Kruskal Wallis U testi; *Tukey testi; **Tamhane's T2 testi

Öğrencilerin MKE-II, BYÖ ve BGAÖ puanları arasındaki korelasyon değerleri Tablo 4'te verilmiştir. Öğrencilerin MKE-II puanları ile BYÖ puanları arasında zayıf düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu saptandı ($r=0.463$, $p<0.01$). Buna göre öğrencilerin merak düzeyi arttıkça yenilikçilik düzeyi artmıştır. Ancak öğrencilerin MKE-II ve BGAÖ puanları ya da BYÖ ve BGAÖ puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulundu ($p>0.05$).

Tablo 4: Öğrencilerin MKE-II, BYÖ ve BGAÖ Puanları Arasındaki Korelasyon Değerleri (n=236)

		BYÖ	BGAÖ
Spearman*	MKE-II	r**	0.463
		p	0.000
	BYÖ	r**	-
		p	0.230

* Spearman korelasyon analizi; ** Korelasyon katsayısı (r=0.00-0.25 çok zayıf, r=0.26-0.49 zayıf, r=0.50-0.69 orta, r=0.70-0.89 yüksek, r=0.90-1.00 çok yüksek)
BYÖ: Bireysel Yenilikçilik Ölçeği; BGAÖ: Bireysel Girişimcilik Algı Ölçeği; MKE-II: Merak ve Keşfetme Envanteri-II.

TARTIŞMA

Günümüzde küreselleşme ile sağlık alanında yaşanan bilimsel, teknolojik gelişmeler ve yenilikler birçok alana olduğu gibi hemşirelik eğitime ve uygulamalarına da yansımaktadır. Hemşirelik öğrencilerinin yenilikçilik, girişimcilik, merak ve keşfetme özellikleri ve bu özellikler arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin büyük bir kısmı girişimcilik ve yenilikçilik konusunda eğitim aldığını, daha önce girişimci/yenilikçi bir faaliyette bulunmadığını, sağlık ya da hemşirelik alanında yenilikçi herhangi bir projeye katılmadığını ve bu alanda yenilikçi uygulamaları takip etmediğini, kendisine ait inovatif bir ürün geliştirme fikri olmadığını ve mezuniyet sonrası kamuda çalışmayı planladıklarını ifade etmişlerdir. Atasoy ve Aktaş (2020) çalışmalarında hemşirelik öğrencilerinin %59,4'ü kendine ait iş fikri olmadığını, %76,1'i ise herhangi bir girişimcilik faaliyetinde bulunmadığını bildirmiştir. Şahin vd. (2021) çalışmasında, hemşirelik öğrencilerinin %16,8'i mezuniyet sonrası iş kurma olanaklarının olmadığını ifade ederken, %82,2'si kamu sektöründe çalışmayı isteyeceğini, %85'i daha önce girişimci herhangi bir faaliyette bulunmadığını, %62,6'sı ise iş fikri olmadığını belirtmiştir. Elde edilen bu sonuçlar hemşirelik öğrencilerinin üniversite yaşamları boyunca girişimci bir faaliyette bulunmayı tercih etmediklerini ve risk almak istemediklerini göstermektedir. Ancak bu durum, hemşirelik öğrencilerinin kazanması gereken temel yeterlilikler arasında yenilikçilik ve girişimcilik özelliklerinin var olduğu düşünüldüğünde üniversite yaşamları boyunca müfredat kapsamında yenilikçilik ve girişimcilik açısından gerekli kazanımların edinilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

Hemşirelik öğrencilerinin merak ve keşfetme özelliklerinin orta düzeyde olduğu saptanmıştır. Yıldırım (2021) çalışmasında ise hemşirelik öğrencilerinin merak ve keşfetme özelliklerinin iyi düzeyde olduğu bulunmuştur. Çalışmanın gerçekleştirildiği hemşirelik bölümünün akredite olmasının ve dolayısıyla hemşirelik öğrencilerinin öğretim ve öğrenme sürecinde uygulamalara aktif olarak katılmalarının öğrencilerin kendi kendine öğrenmelerini

teşvik ettiği düşünülmektedir. Ayrıca meraklılık, yeni gelişmelere ve konulara karşı ilgili ve öğrenme becerilerine sahip olma özelliklerini niteleyen yaşam boyu öğrenme dersine hemşirelik ders müfredatında yer verilmesi, öğrencilerin merak ve keşfetme özelliklerini olumlu yönde etkilemiş olabilir. Çalışmada genel not ortalaması 2.00-2.99 olan öğrencilerin, merak ve keşfetme düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Üniversite öğrencilerinde merak duygusu ile keşfetme istekliliği, öğrencilerin bulunduğu ortama daha kolay uyum sağlamasını dolayısıyla akademik performanslarının artmasını sağlamaktadır (Ye, Ng, Yim ve Wang, 2015). Hemşirelik öğrencilerinin orta düzeyde olan akademik performansları ile merak ve keşfetme algılarının paralel seyrettiği söylenebilir. Çalışmada herhangi bir kulübe üye olan, girişimci/yenilikçi bir faaliyette bulunan, yenilikçilik konusunda eğitim alan, sağlık ya da hemşirelik alanında inovatif uygulamaları izleyen, yenilikçi ürün geliştirme fikrine sahip, gelecekte hemşirelik dışında farklı bir sektörde çalışmak isteyen, mezuniyet sonrası özel sektörde çalışmayı planlayan ve mezuniyet sonrası eğitime devam etmeyi düşünen öğrencilerin merak ve keşfetme düzeylerinin daha yüksek olduğu ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Öğrencilerin hemşirelik bakımına ilişkin güncel yayınları takip etmesi, yaratıcı fikirlerinin olması, çalışma alanı olarak daha bağımsız ve yaratıcı çalışabileceği özel sektörde çalışma ve yaşam boyu öğrenme odaklı öğrenimlerini mezuniyet sonrası sürdürme istekliliği ile daha fazla öğrenmeye ve bilgi edinmeye gereksinim duymasının; öğrencilerin merak ve keşfetmeye yönelik tutum ve davranışlarını olumlu etkileyebileceği söylenebilir.

Araştırmada hemşirelik öğrencilerinin bireysel girişimcilik algılarının orta düzeyde ve kontrol odağı alt boyutunda en yüksek, öz disiplin alt boyutunda ise en düşük puan ortalamasına sahip olduğu belirlenmiştir. Kılavuz ve Karabağ Aydın (2020) çalışmasında da benzer şekilde öğrencilerin girişimcilik toplam ölçek puanının orta düzeyde olduğu, alt boyutlarda en yüksek puanı kontrol odağı; en düşük puanı ise öz disiplin alt boyutlarından aldıkları saptanmıştır. Araştırma bulgusundan farklı olarak yapılan bazı çalışmalarda, hemşirelik öğrencilerinin yüksek girişimcilik düzeyine sahip olduğu saptanırken (Bahar vd., 2019; Dolu, Temucin ve Özkan, 2016); Bodur'un (2018) çalışmasında hemşirelik öğrencilerinin ortalamanın üzerinde girişimciliğe sahip oldukları belirlenmiştir. Çalışmamızda öğrencilerin girişimciliklerinin orta düzeyde olması kişilik özellikleri, ailedeki rol modelleri, aşırı korumacı aile yapısında bireylerin kendine özgü kararlar alamaması ve özgürce davranamaması ve toplumsal kültürel yapıyla ilişkili olabilir (Uluturk, 2021; Yüksel, Cevher ve Yüksel, 2015). Hemşirelik öğrencilerinin kontrol odağı alt boyutundan yüksek puan

almaları ise merkeze kendini alıp güçlü içsel kontrole sahip olduklarını göstermektedir. Öğrencilerin rekabet yerine işbirliği yapmaya istekli, sorumluluk bilinciyle hedeflere ulaşan, ekip çalışması ve iş arkadaşlarına güvenen gibi nitelikleri içeren öz disiplin alt boyutundan düşük puan almaları ise Z kuşağı olmalarıyla ilişkili olabilir (Düzgün, 2022). Ayrıca çalışmada üçüncü sınıfta okuyanların, girişimcilik ve yenilikçilik konusunda eğitim almayanların ve mezuniyet sonrası eğitime devam etmeyi düşünmeyenlerin girişimcilik algıları daha yüksek olmasına rağmen yapılan bazı çalışmalarda girişimciliğe yönelik herhangi bir etkinliğe katılan ve mezuniyet sonrası lisansüstü eğitim almak isteyen hemşirelik öğrencilerinin girişimcilik algılarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Kılavuz ve Karabağ Aydın, 2020; Yanıkkerem ve Karakuş Selçuk, 2019). Olokundun vd. (2017) girişimcilik dersinin öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri ve iş fikirleri üzerinde olumlu etkisi olduğunu, öğrencilerin iş girişimlerine olan ilgisini önemli ölçüde teşvik edeceğini belirtmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgunun literatürdeki diğer çalışma bulgularından farklılık göstermesi, kültürel ve sosyal çevre, ailenin sahip olduğu özellikler gibi bireysel ve çevresel faktörlerin girişimcilik düzeylerini etkileyebileceğini düşündürmektedir.

Araştırmada hemşirelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik özelliklerinin düşük düzeyde olduğu, yenilikçilik özellikleri puan ortalamasının “kuşkucu” ve “fikir önderliği” alt boyutunda en yüksek, “risk alma” alt boyutunda ise en düşük olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bu sonuçlar, Utli ve Vural Doğan (2018) ve Tarhan ve Doğan (2018) hemşirelik öğrencileriyle yaptıkları araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Erol vd. (2018) hemşirelik öğrencilerinin büyük bir bölümünün yeniliklere karşı kuşkucu olduklarını; Ertuğ ve Kaya (2017) ile Bodur (2018) ise, hemşirelik öğrencilerinin düşük düzeyde yenilikçi ve yeniliklere karşı sorgulayıcı olduklarını saptamışlardır. Çalışmamızdan elde edilen sonuçlar doğrultusunda, öğrencilerin yeniliklere karşı şüpheci olmayı tercih ettikleri ancak fikir önderliği yapabildikleri, bununla beraber risk almaktan çekindikleri için temkinli oldukları söylenebilir. Öğrencilerin yetiştiği çevrenin, geleneksel aile yapısının ve kültürel özelliklerinin yenilikçilik üzerinde etkili olabileceği düşünülebilir (Aluş, 2015; Ulutürk, 2021). Bunun yanı sıra çalışmada 4. sınıfta okuyan öğrencilerin ve girişimcilik konusunda eğitim alanların yenilikçilik düzeylerinin daha yüksek olması, öğrencilerin son sınıfta almış oldukları “Girişimcilik ve Yenilikçilik” dersinin etkili olduğunu düşündürmektedir. Girişimcilik ile ilgili alınan ders, kurs gibi eğitimlerin kapsamı gereği, öğrencilerin özgüvenli, risk alabilen, yaratıcı ve yenilikçi düşünebilen bireyler olmasına katkı sağladığı, girişimcilikle

İlgili fırsatları farkına varmalarını ve ileriye dönük hedefler edinmelerini sağladığı açıktır (Baltacı ve Deniz, 2022).

Öğrencilerin merak ve keşfetme özellikleri arttıkça bireysel yenilikçilik düzeylerinin arttığı saptanmıştır ($p<0.01$). Bu durum merak etmenin ve keşfetme arzusunun, bireyde yenilik fikri geliştirebileceğini yansıtmaktadır. Ancak çalışmada öğrencilerin merak ve keşfetme özellikleri ile bireysel girişimcilik düzeyleri ve bireysel yenilikçilik düzeyleri ile girişimcilik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0.05$). Bu sonuçtan farklı olarak hemşirelik öğrencileri ile yapılan çalışmalarda bireysel yenilikçilik düzeyleri arttıkça girişimcilik eğilimlerinin arttığı ortaya koyulmuştur (Bodur, 2018; Şahin vd., 2021).

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma, araştırmanın yapıldığı üniversitenin Hemşirelik Bölümü'nde öğrenim gören öğrencileriyle yapıldığından dolayı araştırma sonuçları genellenemez.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Hemşirelik öğrencilerinin merak ve keşfetme düzeylerinin, bireysel girişimcilik algılarının ve yenilikçilik özelliklerinin orta düzeyde olduğu ve yeniliklere karşı sorgulayıcı oldukları ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin merak ve keşfetme düzeyleri arttıkça yenilikçilik düzeyleri artmıştır. Bu doğrultuda, hemşirelik eğitim müfredatının yenilikçi öğretim yöntemleri kullanılarak yenilikçiliği, yaratıcılığı ve girişimciliği artıracak nitelikte olması ve girişimcilik ve yenilikçiliğe yönelik derslerin artırılması önerilmektedir. Bunun yanı sıra girişimcilik ve yenilikçilik dersi kapsamında öğrencileri daha aktif hale getirecek farklı inovatif proje etkinliklerine (patent ya da faydalı ürünler tasarlama, yaratıcı teknolojik iş planları ve sağlık bakım hizmetleri gibi) yer verilmesi, bu etkinliklerde öğrencilerin proje ve ödevlerinin değerlendirilerek KOSGEB, BAP, TÜBİTAK, patent gibi çeşitli proje başvuruları yapılması yararlı olabilir. Öğrencilerde farkındalık sağlayarak girişimciliklerinin artırılması için yaşam boyu öğrenme içerikli konulara eğitim müfredatında daha fazla yer verilebilir. Ayrıca üniversitelerin sürekli eğitim merkezlerinde öğrencilerin yenilikçi ve girişimci özelliklerini artırmaya ilişkin eğitim programları düzenlenebilir. Hemşirelik öğrencilerinin meraklarını artıran ve yenilikçi düşüncelerini sağlayabilecek, hemşirelik bakımı alanında yaratıcılığı teşvik edebilecek ve inovatif ürün/proje geliştirme konusunda harekete geçirebilecek eğitimler, ödüllü yarışmalar, sempozyumlar ve çeşitli bilimsel etkinliklerin düzenlenmesi, tüm bu programlara öğrencilerin ilgi ve katılımlarının sağlanması önerilmektedir.

Teşekkür

Çalışmaya katılan tüm hemşirelik bölümü öğrencilerine teşekkürlerimizi sunarız.

KAYNAKLAR

- Acun, N., Kapıkıran, Ş. ve Kabasakal, Z. (2013). Merak ve keşfetme ölçeği II: Açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 16 (31), 74-85.
- Ağ, C. ve Balcı, O. (2018). Psikolojik örgütsel sermayenin merak ve keşfetme ile ilişkisi: Bir bilişim sektörü örneği. *International Social Sciences Studies Journal*, 4(24), 5173-5180.
- Aluş Y. (2015). Kültürel ve toplumsal gerçekliğimiz açısından aile anlayışlarının ve Türk ailesinin değerlendirmesi. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 15-24.
- Arslan, H. ve Şener, D. K. (2012). Hemşirelikte yeni ve önemli bir kavram: Girişimcilik. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 20(2), 140-145.
- Atasoy, I. ve Aktaş, A. B. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin girişimcilik algısına cinsiyet ve diğer faktörlerin etkisi. *Journal of Academic Research in Nursing*, 6(1), 80-88.
- Bahar, A., Güler, E. K., Arslan, M., İnem, A. B. ve Çimen, Z. S. (2019). Hemşirelik öğrencilerinde girişimcilik düzeyi ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(3), 529-534.
- Baltacı, N. ve Deniz, H. T. (2022). Hemşirelik öğrencilerine verilen girişimcilik ve yenilikçilik dersinin etkinliği: Yarı deneysel bir çalışma. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi*, 14(2), 472-483.
- Bodur, G. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik (inovasyon) düzeyleri ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişki. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 5(2), 139-148. doi: 10.17681/hsp.349105.
- Dolu, İ. Ç., Temucin, E. D. Ve Özkan, H. A. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin girişimcilik düzeyleri ile bazı ilişkili faktörlerin değerlendirilmesi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 11(2), 293-315.
- Düzgün A. (2022). Z kuşağının kişilik özellikleri ile liderlik tarzı beklentisi arasındaki ilişki. *Erciyes Akademi*, 36(1), 408-431. doi: 10.48070/erciyesakademi.1077762
- Elgin, K. H. ve Bergero, C. (2015). Technology and the bedside nurse: an exploration and review of implications for practice. *The Nursing Clinics of North America*, 50(2), 227-239. doi: 10.1016/j.cnur.2015.02.001
- Erol, Ö., Yacan, L., Hayta, R., Şahin, İ. ve Yağcı, M. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin yenilikçilik özellikleri ve etkileyen faktörler. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma*, 15(3), 142-146.
- Ertuğ, N. ve Kaya, H. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik profilleri ve yenilikçiliğin önündeki engellerin incelenmesi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 14(3), 192-197.
- Hurt, H. T., Joseph, K. Ve Cook, C. D. (1977). Scales for the measurement of innovativeness. *Human Communication Research*, 4(1), 58-65.
- International Council of Nurses (ICN). (2009). Delivering quality, serving communities: Nurses leading care innovations. Geneva, Switzerland: International Council of Nurses (Erişim tarihi: 10.08.2022). http://www.farmerhealth.org.au/sites/default/files/2009_International_Nurses_Day_PDF_437kb.pdf
- International Council of Nurses (ICN). (2012). Nurses creating opportunities as entrepreneurs and intrapreneurs. Geneva, Switzerland: International Council of Nurses (Erişim tarihi: 10.08.2022). https://www.icn.ch/sites/default/files/inline-files/2012_Handbook_entrepreneurial_practice_eng.pdf
- İncik, E. Y. ve Uzun, N. B. (2017). Bireysel Girişimcilik Algı Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik çalışması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(39), 471-485.

- Kartal, H. ve Kantek, F. (2018). Hemşirelikte inovasyon örnekleri. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 1(5), 57-63. doi: 10.5222/SHYD.2018.057
- Kemer, A. S. ve Altuntaş, S. (2017). Bireysel yenilikçilik ölçeğinin hemşireliğe uyarlanması: Türkçe geçerlik-güvenirlilik çalışması. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 14(1), 52-61. doi: 10.5222/HEAD.2017.052
- Kılavuz, F. ve Karabağ Aydın, A. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin bireysel girişimcilik algıları ve yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 7(3), 240-248. doi: 10.31125/hunhemsire.834097
- Olokundun, M., Moses, C. L., Iyiola, O., Ibidunni, A., Augusta, A. ve Fred, P. (2017). Perceptions of students on entrepreneurship curriculum contents and openmindedness: Implications for business idea generation of Nigerian University students. *Academy of Entrepreneurship Journal*, 23, 1-10.
- Özen, N., Özkaptan, B. B., Akyar, İ. ve Terzioğlu, F. (2020). Hemşirelik öğrencilerinde bilgi okuryazarlığı ile bireysel yenilikçilik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Koç Üniversitesi Hemşirelik Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 17(2), 120-127.
- Özgül, E. ve Yücel, E. (2018). Girişimcilik merakı ile yenilikçilik arasındaki ilişkide girişimcilik öz-yeterliliğinin aracılık rolü. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 16(31), 331-353.
- Savcı, C. ve Akıncı, A. Ç. (2022). Hemşirelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik özellikleri ve yaşam boyu öğrenme eğilimleri: tanımlayıcı araştırma. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi*, 14(1), 83-93, doi: 10.5336/Nurses.2021-82452
- Şahin, E., Oğut, Y. ve Tel Aydın, H. (2021). Hemşirelik öğrencilerinin girişimcilik ve bireysel yenilikçilik eğilimlerinin belirlenmesi. *Health Sciences Student Journal*, 1(1), 7-14.
- Tarhan, M. ve Dogan, P. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik davranışları ile otonomi düzeyleri arasındaki ilişki. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 5(1), 51-58. doi: 10.17681/hsp.339991
- Ulutürk A. S. (2021). Öğrencilerin girişimcilik eğilimi üzerinde aile etkisinin çok yönlü frekans tabloları analiziyle belirlenmesi. *İstanbul İktisat Dergisi*, 71(1), 103-131. doi: 10.26650/ISTJECON2021-915975
- Utli, H. ve Vural Doğru, B. (2018). Hemşirelik ve ebellek öğrencilerinin bireysel yenilikçilik özelliklerinin değerlendirilmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(3), 23-32.
- Yalçın, S. U., Özaslan Z., Şahin, E. Ş., Alptekin, H. M., Erdoğan, B. ve Er, R. A. (2019). Hemşire adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimleri: nitel bir çalışma. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(1), 55-63.
- Yanikkerem, E. ve Karakuş Selçuk, A. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin girişimcilik eğilimi ve sosyal medya bağımlılığını etkileyen faktörler. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(1),15-30.
- Yıldırım, H. (2021). Hemşirelik öğrencilerinin e-sağlık okuryazarlığı ile merak ve keşfetme düzeyleri arasındaki ilişki, II. Uluslararası Sağlıkta Yapay Zeka Kongresi, İzmir, 16-18 Nisan 2021, 1(2), 95. ISBN:978-605-69730-2-4.
- Ye, S., Ng, T. K., Yim, K. H. ve Wang, J. (2015). Validation of the Curiosity and Exploration Inventory-II (CEI-II) among Chinese University students in Hong Kong. *Journal of Personality Assessment*, 97(4), 403-10. doi: 10.1080/00223891.2015.1013546.
- Yüksel, H., Cevher, E. ve Yüksel, M. (2015). Öğrencilerin girişimci kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimleri üzerine bir araştırma. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(1), 143-156.